

El paper de la joventut catalana durant la guerra civil, segons Lluís Companys

L'historiador Josep M. Figueres ens torna a obsequiar amb un bocí d'història. Aquest cop ens aproxima al període convuls de la guerra civil, a través de discursos pronunciats per l'expresident de la Generalitat, Lluís Companys, abans de ser capturat i afusellat pel règim feixista del dictador Franco. Es tracta del treball de recerca de totes les activitats públiques del polític que l'historiador ha realitzat per a la Comissió Institucional Lluís Companys i que s'ha difós recentment. A continuació, us oferim una mostra dels parlaments que adreçà als joves per animar-los a lluitar contra el feixisme.

Autògraf al Front de la Joventut (El Mundo Deportivo)

El 24 de gener de 1937 *El Mundo Deportivo* enceta una pàgina, en català, titulada "Front de la joventut", en la qual es resumeixen les activitats d'aquesta organització. A la primera pàgina hi apareix un autògraf de Companys:

"Consigno una salutació fervorosa per a *El Mundo Deportivo*, portaveu del Front de la Joventut de Catalunya, en aquestes hores d'històrica grandesa precursora d'una nova vida sota el símbol i el guiatge de l'esperit immortal del nostre poble. Joventut i Catalunya són la mateixa cosa: fortitud, inquietuds somniadores, capacitat constructiva i creadora, generositat. Hem d'aixecar el nom a l'alçària dels núvols: Catalunya! La nostra eterna i gloriosa Catalunya per al dret i la pau en la llibertat i la justícia."

Discurs als intel·lectuals i a la joventut

El 15 de març de 1937, Companys participa en un acte organitzat per la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, que tingué lloc amb la implicació del Comissariat de Propaganda al Palau de Belles Arts, amb un marcat to catalanista. Quan arriba Companys, diuen les cròniques que la multitud li tributà un aplaudiment xardorós a peu dret. El parla-

ment de Companys davant dels intel·lectuals del país i de l'exterior fou el següent:

"Ciutadans: Quan sentia els parlaments, que acaben de pronunciar-se, sovint els matisava mentalment i els comentava, i tots ells han format un complex que és una afirmació categòrica d'aquest acte de joventut, de generositat i de cultura, que esteu celebrant. I jo em preguntava en un d'aquests incisos,

quina és la immensa tortura, de la tragèdia que viuen els intel·lectuals de Catalunya i d'Espanya que no són als nostres rengles. Perquè una mentalitat poderosa i una ment creadora, o ha de servir per a difondre i per afinar l'esperit, la serenitat, la dignitat o la moral, o és un sarcasme. I jo pensava en l'angoixa immensa, tràgica, que han de sentir els homes que, per haver nascut amb una mentali-

tat poderosa, que després han pogut cultivar en aquesta lluita nostra, que és una lluita per la civilització, per la pau, es troben presoners de la seva vil matèria, es veuen ara comprimits sense poder donar expansió als seus esperits. Quina tragèdia!

Eren aquests els comentaris que jo em feia dintre meu. Pensava també, quan el nostre estimat Pous i Pagès parlava essen-

El paper de la joventut catalana durant la guerra civil, segons Lluís Companys

cialment de Catalunya, del que seria Catalunya en cas de triomfar el feixisme. Naturalment, no guanyaran! No guanyaran perquè porten l'estigma de la fatalitat històrica. Jo comprenia ben bé la intenció de les paraules de Pous i Pagès, quan volia exaltar els nostres deures, presentar-nos la visió de Catalunya eterna en la Història d'ahir i en la Història de demà, la visió de la nostra Catalunya bella i humana, que concentra més que ningú l'odi de les forces feixistes. És això, perquè per damunt de tot, estem identificats amb la cultura i l'esperit de tots els pobles, tenim les nostres fronteres obertes a tots els pensaments. Per això ells vol-

drien aterrar per sempre la nostra sagrada Catalunya. Per això nosaltres, que som els representants de la Catalunya universal, que ara se sent més lligada que mai als destins eters de *La Humanitat*, estimem més que mai aquesta Catalunya. Per això nosaltres, en expressar el nostre sentiment, hem d'emprar una sola paraula: Catalunya! Catalunya! Catalunya! (...) Davant del món diem que estem sostenint una guerra d'invasió. Lluitem contra forces estrangeres: al nostre haver de sostenidors de les idees universals de Justícia i de Llibertat i d'ésser el baluard primer i, per tant, el més perillós i el més sagnant contra el feixisme mundial, i el coratge

de les gestes dels pobles en les guerres per a la independència de la seva Pàtria.

Junts amb tots els homes que lluiten en terres d'Ibèria, sentim avui més que mai la fraternitat intensa amb tots els combatents de tots els fronts de la República, amb més amor que el que mai hagin pogut tenir a tots els exponents de la intel·ligència i amb més profund respecte a les jerarquies del pensament, que són les úniques jerarquies, nosaltres hem d'afirmar aquí que persistirem en la nostra lluita, i que per la civilització, el dret, la llibertat, la justícia, Catalunya i la República, estem disposats a lluitar fins a

la darrera gota de sang de les nostres venes».

Salutació a la revista *Exèrcit del Poble*

El Comitè pro Exèrcit Popular desenvolupa una intensa activitat i una de les seves accions més conegudes és el Camp d'Instrucció Militar de Pins del Vallès, on editen un butlletí de sensibilització pels soldats i de difusió de la idea central de l'Exèrcit Popular Regular. Companys saluda la iniciativa de la revista, dirigida per Àngel Estivill, en uns moments d'ofensiva franquista al País Basc:

“Com a president d'aquest Comitè estic satisfet perquè amb l'edició de la revista *Exèrcit del Poble* s'inicia una nova etapa en la gran tasca que esteu realitzant a favor de la causa antifeixista i de la llibertat de les nacionalitats ibèriques. El puntal millor d'aquesta gran obra que s'està fent serà que la joventut catalana comprendrà la responsabilitat històrica que en aquests greus moments pesa damunt d'ella. Sabrà complir amb el seu deure, no ho dubto! Enfortint ràpidament el gran exèrcit del poble, garantia de la pau que tots desitgem ardentment.

La solidaritat del poble català envers Euskadi es manifestarà en una forta empenta al front d'Aragó, que serà decisiva en la marxa d'aquesta guerra que no hem provocat nosaltres. Joventut catalana, sempre avant!”

Carta oberta als soldats de les lleves del 1925 i 1926: “La vida és el preu d'un ideal”

La sèrie “Cartes obertes”, aspirava a motivar els futurs soldats. Anaven signades per personalitats rellevants del món polític i s'adreçaven als joves soldats de manera pública. El cicle és clos per Companys. *La Publicitat* publica aquesta carta, datada del 8 de juliol del 1938, a la portada:

“A mesura que els imperatius de la guerra exigeixen la incorporació de files d'homes que, com vosaltres, han deixat ja endarrere la trentena i han assolit la plenitud de la vida, és evident que l'exèrcit ha de veure minvar l'índex representatiu de la seva joventut com a factor potencial. Però és evident també que, quant a força i eficàcia combativa, guanya en profunditat el que per aquella raó pogués perdre en amplitud.

Totes les guerres requereixen un equilibri i una proporció entre els diversos elements humans necessaris. Bé està, magnífica, imprescindible, l'empenta arraixada, cega, abassegadora de la joventut. Però cal també el sentit de responsabilitat com a seny ordenador i guaiador d'aquella embranzida tumultuosa. Com cal la plena consciència d'un sentit polític i d'un amor patriòtic. I vosaltres, al nostre exèrcit meravellós, integrat pel millor de la nostra joventut, heu vingut a aportar-hi aquest aspecte. Homes fets, agermanats amb el jovent, feu una realitat viva i gloriosa “aquella raça dreturera i forta que uneix el seny a l'ímpetu” com digué el poeta. Avui, és aquesta raça, la raça espiritual integrada per tots els enamorats de la llibertat, la que lluita heroïcament, abnegadament, sacrificadament en els camps de batalla d'Espanya en defensa d'allò que val més que la pròpia vida, que és el nostre honor i la nostra dignitat. I vosaltres sou en els rengles dels lluitadors.

Hi sou amb la vostra formació política i espiritual plenament assolida. Hi sou amb el vostre patriotisme consubstancial ja amb vosaltres mateixos, lluny d'aquells deliquis sentimentals, característics de l'època joveçana, ben interessants i ben saborosos i agradables a l'ànima, però pobres, en definitiva, en resultats pràctics: Vosaltres, homes fets, sabeu perquè s'estima una pàtria, per què es lluita i es mor, si cal, per la seva llibertat. Vosaltres sabeu que defensant amb les armes la nostra terra, defenseu el vostre dret a viure, defenseu els vostres interessos morals i materials, defenseu les vostres llars, defenseu el llegat dels vostres avantpassats que us caldrà un dia trametre intacte als vostres hereus. I defenseu l'ideal

que és concepció de tots els vostres amors i de totes les vostres il·lusions: Catalunya! Els soldats de les lleves 1925-1926, caps de casa emmanadats molts de vosaltres, podeu saber el preu d'una vida, d'aquella vida que heu vist florir i créixer en el sagrat de la vostra llar, i que ha esdevingut la vostra il·lusió més bella i el vostre amor més profund. Doncs, bé: penseu que lluiteu pels vostres fills tant com per la Pàtria. I aquest pensament i aquest record han de donar coratge al vostre pit i força al vostre braç de combatent. La Pàtria ara ho espera tot dels seus soldats. Els fills, ho esperen tot del seu pare. Per l'una i pels altres, per la Pàtria i pels teus fills, endavant fins a la victòria! La vida és el preu d'un ideal. Tu que saps el que val i el que esti-

mes una vida, pensa l'altíssim valor de l'ideal que defenses: el dret a viure dignament, honradament, lliurement per a tu i per als teus fills. Ells i tu i els teus germans; tots integreu també la Pàtria. Lluitant per ells, lluites per Catalunya i lluites per la República. Pensa-hi. Home conscient, et cal posar els teus actes al servei de l'ideal. I davant la realitat, tu no pots tenir altre ideal que lluitar i triomfar. La muller que espera el teu retorn, els fills que t'enyoren i pregunten on és el pare, Catalunya, que ha posat els seus destins a les teves mans, estaran, en el demà gloriós i triomfal, orgullosos de tu.”

Josep M. Figueres

historiador